

ombudsman
veřejný ochránce práv

FINANCOVÁNO
EVROPSKOU UNIÍ
AZYLOVÝ, MIGRAČNÍ
A INTEGRAČNÍ FOND

ZPRÁVA ZE SLEDOVÁNÍ VYHOŠTĚNÍ

Z: Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová
Do: Letiště Václava Havla Praha
Druh sledování: správní
Vyhošťovaná osoba: Paní A, nar. xxx, st. přísl. Ukrajina
Paní B, nar. yyy, st. přísl. Ukrajina
Datum realizace: 22. března 2018
Datum vydání zprávy: 9. dubna 2018
Sledování provedla: Mgr. Veronika Sedláková
Spisová značka: 21/2018/NZ/VS

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

Obsah

Úvodní informace	3
Právní rámec sledování vyhoštění	3
Zpráva ze sledování vyhoštění	4
Informace o vyhošťovaných osobách	5
Průběh sledování vyhoštění	6
Shrnutí	7

Úvodní informace

Právní rámec sledování vyhoštění

Veřejný ochránce práv provádí podle § 1 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv¹ sledování *zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění, předání nebo průvozu zajištěných cizinců a trestu vyhoštění cizinců, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody* (dále jen „sledování vyhoštění“). Mandát ochránce pro sledování vyhoštění plyne z implementace čl. 8 odst. 6 Návratové směrnice.² Působnost ochránce v této oblasti vychází také z Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení,³ jehož účelem je prevence mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, a tedy i z výkonu svého mandátu „národního preventivního mechanismu“. Kombinace obou mechanismů kontroly zajišťuje efektivní preventivní ochranu práv cizinců a kontrolu zacházení s nimi v procesu navrácení.

Cílem sledování vyhoštění je zajistit respektování práv zajištěných, vyhošťovaných, předávaných a prováděných cizinců (dále jen „vyhošťovaných cizinců“ nebo „vyhošťovaných osob“), zvyšovat standard zacházení s cizinci, jakož i dodržování mezinárodních závazků České republiky v této oblasti. Cílem je rovněž posilovat ochranu zvláště zranitelných osob, kterými jsou nezletilí bez doprovodu, osoby se zdravotním postižením apod.

Ochránce je o každém výkonu správního či trestního vyhoštění, předání nebo průvozu informován s předstihem. Policie České republiky poskytuje pověřeným zaměstnancům Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen „Kancelář“) během sledování vyhoštění nezbytnou součinnost dle zákona o pobytu cizinců.⁴

Pověření zaměstnanci Kanceláře jsou oprávněni s vědomím vedoucího zařízení vstoupit do detenčního zařízení, kde se vyhošťovaná osoba nachází. Pověření zaměstnanci Kanceláře mohou klást otázky subjektům participujícím na vyhoštění, zejména eskortujícím policistům a zaměstnancům Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Pověření zaměstnanci Kanceláře jsou oprávněni hovořit s cizincem bez přítomnosti třetích osob

1 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES, ze dne 16. prosince 2008, o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků (dále jen „Návratová směrnice“).

3 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 78/2006 Sb. m. s. o přijetí Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

4 V souladu s § 21a odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv a § 178d odst. 1 a 2 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

a nahlížet do veškeré dokumentace související s nuceným návratem, včetně zdravotnické dokumentace.⁵

Základní lidská práva a svobody vyhošťovaných osob jsou garantována v Listině základních práv a svobod, v řadě mezinárodních úmluv, které jsou pro Českou republiku závazné (např. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod⁶), a také v právu Evropské unie (např. Listina základních práv Evropské unie⁷, Návratová směrnice apod.). Konkrétní úpravu práv a povinností vyhošťovaných osob upravují zejména právní předpisy vztahující se k působnosti subjektů, které se na realizaci vyhoštění, předání a průvozu podílejí. Předně jde o Policii České republiky, které je zákonem svěřen výkon vyhoštění cizince.⁸ Postup policie při eskortách vyhošťovaných cizinců upravuje závazný pokyn policejního prezidenta o eskortách.⁹

Při posuzování samotného zacházení s osobami vyhošťovanými vychází ochránce rovněž z judikatury Evropského soudu pro lidská práva,¹⁰ standardů formulovaných Radou Evropy¹¹ nebo Evropským výborem pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT).¹²

Zpráva ze sledování vyhoštění

Ochránce ve zprávě předkládá svá zjištění, hodnocení, návrhy opatření k nápravě a vyzývá odpovědné orgány a zařízení k odůvodněnému vyjádření, které se může týkat jak učiněných zjištění, tak opatření nebo termínů pro jejich naplnění. K vyjádření stanoví lhůtu.

Navržená opatření k nápravě jsou zpravidla různá svou naléhavostí, náročností a dobou potřebnou k provedení:

5 Podle § 25 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv a v souladu s § 65 odst. 2 písm. m) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotnických službách), ve znění pozdějších předpisů.

6 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších protokolů.

7 Listina základních práv a svobod Evropské unie podepsaná dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, Úřední věstník 2012/C 326/391.

8 Podle § 152 a § 163 odst. 1 písm. h) zákona o pobytu cizinců; dle § 87 odst. 7 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

9 Závazný pokyn policejního prezidenta č. 159 ze dne 2. prosince 2009, o eskortách, střežení osob a policejních celách, ve znění pozdějších předpisů.

10 European Court of Human Rights. Fact sheet – Collective expulsions of aliens [online]. Strasbourg ©European Court of Human Rights 2016 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Collective_expulsions_ENG.pdf.

11 Council of Europe. Twenty Guidelines on Forced Return [online]. Strasbourg © Council of Europe 2005 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf.

12 European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman and Degrading Treatment or Punishment. CPT Standards [online]. Strasbourg © Council of Europe 2015 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.

- Opatření s lhůtou k plnění je třeba provést ve stanovené lhůtě, neboť jeho realizace si vyžádá zpravidla delší čas. Ochránce očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, zda a jak přesně provedou opatření a zda ve stanovené lhůtě nebo v jiném konkrétním termínu, anebo navrhnou alternativu opatření s konkrétním termínem naplnění.
- Opatření s průběžným plněním formuluje ochránce tam, kde je třeba zavést do praxe určitý pracovní postup nebo styl práce, nebo naopak něčeho se napříště zdržet. Ochránce očekává, že se tak stane bezodkladně a bude se dbát na uplatňování do budoucna. Očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, že opatření bylo realizováno a jak, nebo kdy a jak se tak stane, nebo navrhnou jeho alternativu.

Shledá-li ochránce vyjádření oslovených orgánů dostatečnými, vyzoomí je o tom. Může si rovněž vyžádat doplňující vyjádření. Rozhodující je pak vysvětlení zjištěných pochybení, doložení navržených opatření k nápravě či hodnověrný příslib jejich realizace. Neshledá-li ochránce vyjádření zařízení a oslovených orgánů dostatečnými, vyzoomí nadřízený úřad (případně vládu ČR, není-li nadřízeného úřadu) nebo informuje veřejnost.¹³

Po ukončení vzájemné komunikace zveřejním anonymizovanou zprávu ze sledování vyhoštění (vyjma jmen osob pověřených vedením zařízení) na svých internetových stránkách¹⁴ a v databázi Evidence stanovisek ochránce ESO.¹⁵

Informace o vyhošťovaných osobách

Vyhošťovanými osobami byly paní A, nar. xxx, a paní B, nar. yyy, obě státní příslušnost Ukrajina. Paní A bylo uloženo správní vyhoštění v délce 1 roku¹⁶ a paní B v délce 2 let.¹⁷ Obě vyhošťované cizinky byly umístěny v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová, odkud byly eskortovány na hraniční přechod Letiště Václava Havla Praha. V obou případech šlo o klidné osoby, které se těšily na návrat domů.

13 Tzv. sankční opatření, u kterých se postupuje obdobně podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

14 Veřejný ochránce práv - ombudsman [online]. Brno: © Kancelář veřejného ochránce práv [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/>.

15 Evidenci stanovisek ochrance (ESO) je dostupná z: <http://eso.ochrance.cz/Vyhledavani/Search>.

16 Rozhodnutí Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje, odboru cizinecké policie, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, o správním vyhoštění paní A ze dne 8. března 2018, č. j. KRPP-37573-22/ČJ-2018-030022.

17 Rozhodnutí Krajského ředitelství policie hl. města Prahy, odboru cizinecké policie, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, o správním vyhoštění paní B ze dne 2. března 2018, č. j. KRPA-82598-24/ČJ-2018-000022-ZAM.

Průběh sledování vyhoštění

O realizaci správního vyhoštění informovala policie písemně zaměstnance Kanceláře prostřednictvím oznámení o realizaci správního vyhoštění ze dne 20. března 2018. Realizaci správního vyhoštění provedli policisté Ředitelství služby cizinecké policie, Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová.

Sledování provedla pověřená zaměstnankyně Kanceláře Mgr. Veronika Sedláková dne 22. března 2018. Zaměstnankyně předala pověření vedoucí Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová PhDr. Haně Šnajdrové a vedoucímu policejní eskorty.

Zaměstnankyně Kanceláře provedla sledování téměř veškerých procesů souvisejících s vyhoštěním cizinců. Nebylo jí však ze strany eskortujících policistů umožněno sledovat samotný přesun ze Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová na Letiště Václava Havla Praha, jelikož nebyla vpuštěna do eskortního vozidla. Nemohla tak plně vykonávat roli, která jí byla uložena.

Během realizace správního vyhoštění komunikovali policisté s cizinkami uctivě a s respektem, a to alespoň po tu dobu, kdy byla přítomna zaměstnankyně Kanceláře. Zaměstnanci Zařízení pro zajištění Bělá-Jezová poskytli veškerou požadovanou součinnost.

Obě vyhošťované cizinky byly obeznámeny s datem a časem realizace správního vyhoštění v dostatečném předstihu. Během rozhovoru s pověřenou zaměstnankyní Kanceláře uvedly, že na vycestování mají všechno připraveno a s návratem nemají žádný problém.

Při výstupu ze Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová si přebraly veškeré osobní věci. Bylo jim předáno *Závěrečné vyúčtování uschovaných peněžitých prostředků zajištěného cizince a nákladů spojených se správním vyhoštěním*, které podepsaly. Při odchodu dostaly obě potravinový balíček.

Eskortující policisté předali vyhošťovaným cizinkám pověření v ukrajinštině, které následně podepsaly. Prohlídka osob proběhla ve vedlejší místnosti osobou stejného pohlaví a v souladu s mezinárodními standardy a českými předpisy.

Eskortující policisté z Ředitelství služby cizinecké policie, Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová, neposkytli zaměstnankyni Kanceláře požadovanou součinnost nezbytnou pro výkon jejího mandátu a neumožnili jí přepravu v eskortním vozidle spolu s vyhošťovanými cizinkami. Proto důrazně připomínám povinnost nezbytné součinnosti se zaměstnanci Kanceláře, které jsem v souladu se zákonem i mezinárodními předpisy pověřila sledováním průběhu vyhoštění.

Shrnutí

V rámci sledování vyhoštění jsem se zabývala zejména tím, zda byly vyhošťované osoby připraveny na realizaci správního vyhoštění, zda měly dostatečné povědomí o úkonech spojených s vyhoštěním a zda mohly kontaktovat své rodinné příslušníky a blízké. Také jsem se věnovala průběhu samotné návratové operace a způsobu, jakým eskortující policisté zacházeli s vyhošťovanými osobami.

Oceňuji vstřícný přístup a požadovanou součinnost ze strany zaměstnanců Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová. Také hodnotím pozitivně přístup k cizinkám ze strany eskortujících policistů.

Zároveň však upozorňuji na skutečnost, že **Policie České republiky dlouhodobě a soustavně neposkytuje potřebnou součinnost zaměstnancům Kanceláře tím, že jim neumožňuje přepravu v eskortním vozidle spolu s vyhošťovanými osobami.** Zaměstnanci Kanceláře tak nemohou plně vykonávat mandát, který jim byl svěřen. Až na tuto skutečnost nebyly zjištěny nedostatky ze strany zaměstnanců zařízení pro zajištění cizinců ani ze strany policistů vůči vyhošťovaným cizinkám a vyhoštění proběhlo bez pochybení.

S vyhošťovanými cizinkami bylo zacházeno v souladu s mezinárodně přijatými standardy i českým právním řádem. Ve zprávě proto není potřeba předkládat návrhy opatření k nápravě.